

Den teknologiska texturen: möten mellan humaniora och informationsteknik

17-18 januari 2005 genomförde HUMlab vid Umeå universitet en nationell konferens kring humaniora och informationsteknik. Konferensen lockade totalt 53 deltagare från hela Sverige, men även det internationella deltagandet var betydande.

Konferensen invigdes av Umeå universitets rektor Inge-Bert Täljedal. Bland de internationella deltagarna kan nämnas professorerna Henry Jenkins, MIT, Jeffrey Schnapp, Stanford och Jay Bolter, Georgia Institute of Technology. Bland de svenska talarna fanns exempelvis Lena Karlsson, Lunds universitet och Solveig Jühlich, Linköpings universitet.

Konferensens bakgrund och syfte

Konferensen "Den teknologiska texturen", som genomfördes 17-18 januari 2005 byggde vidare på konferensen "Digitala dimensioner" som arrangerades i Uppsala i januari 2003 av bl.a. professor Johan Svedjedal och Litteratursociologiska avdelningen vid Uppsala universitet. Tanken med "Den teknologiska texturen" var att samla svenska forskare i det snabbt framväxande fältet "humaniora och informationsteknik", för att skapa ett gemensamt forum och forskningsutbyte, ge internationella perspektiv och initiera betydelsefull nationell samverkan. Konferensen präglades av god stämning, rikt erfarenhetsutbyte och en känsla av nationell samling.

Humaniora i ett tekniskt samhälle

Teknik spelar en grundläggande roll i vårt samhälle och ofta tar vi den för given, vare sig det gäller förstoringsglas, symaskiner eller telefoner. Den nya informationstekniken penetrerar och möjliggör i allt högre grad våra liv och vårt samhälle. Det råder knappast tvivel om att det framväxande informations-samhället påverkar humaniora som samlingsdisciplin och att vi som humanister ställs inför många viktiga frågor. Dessa frågor berör såväl arbetssätt och studieobjekt som humanioras framtida roll och uttryckssätt.

Hur mycket behöver vi veta om nanoteknik, sensorer och virtuella världar? Kan datorspel analyseras på samma sätt som filmer eller traditionell litteratur? Hur förhåller sig humaniora till teknikvetenskaperna? Vad är egentligen cyberrymden – ytterligare ett massmedium eller något annat? Vem kontrollerar tekniken? Vilka sorters kulturuttryck finner vi bland datorspelare eller bloggare? Vilket är vårt ansvar mot det omgivande samhället och mot oss själva och våra discipliner?

Konferensen "Den teknologiska texturen: möten mellan humaniora och informationsteknik" samlade humanistiska forskare från hela landet med intresse för dessa frågor. De flesta forskare inom området kommer från mindre eller mycket små lokala forskningsmiljöer och konferensdeltagarna tycktes om eniga om värdet av att etablera ett nationellt sammanhang. Givetvis är det behovet extra starkt också därför att forskningsområdet är nytt och mångdisciplinärt.

En stor del av de aktiva forskarna är yngre forskare som endera just genomgått sin forskarutbildning eller som fortfarande är doktorander. Sverige har genom dessa forskare en viktig bas som behöver nationella initiativ för att stärkas och utvecklas långsiktigt. Under konferensen fick dessa yngre forskare goda möjligheter att lyssna till och tala med väletablerade seniorforskare inom sina fält. Det gällde inte bara inbjudna talare, bland mer seniora deltagare som inte framförde egna papers märktes bland annat professor Danuta Fjellestad, Blekinge tekniska högskola, och docent Jonas Carlquist, Umeå universitet. Eftersom de inte deltog med egna presentationer hade de speciellt gott om tid för nätverksskapande verksamhet och för diskussion med yngre kollegor. Jonas Carlquist kunde som medarrangör till konferensen i Uppsala 2003 också förmedla erfarenheter och nätverk därifrån.

Praktiskt genomförande

Konferensen startade på morgonen den 17 januari 2005 med att Umeå universitets rektor, Inge-Bert Täljedal invigde konferensen. Därefter följde presentationer, teknikpass, konstevent och diskussioner till dess att konferensen avslutades sent på eftermiddagen 18 januari. Se bilaga 1, program, för detaljerad information.

Konferensen genomfördes i HUMlabs lokaler. Här samsas avancerad teknisk utrustning med akvarium, soffor, saccosäckar och bokhyllor. Det finns utmärkta möjligheter att sända ut presentationer direkt på nätet, vilket gjordes under konferensen, och att ha flera samtidiga aktiviteter.

Förutom mer traditionella presentationer av papers, hade konferensen också integrerade teknikpass där deltagarna fick utbyta erfarenhet kring teknik som knyter an till humaniora, både praktiskt och som forskningsområde.

Ett exempel på detta var den grupp C-studenter i engelska, som visade upp sina C-uppsatser i en virtuell värld, som består av virtuell grafisk representation och webbsidor, både för en internationell virtuell publik och för de som var närvarande i HUMlab. På programmet fanns även ett konstevent med fotokonstnären Brendan Austin (<http://www.brendanaustin.com/>).

Under konferensens andra dag ägde en debatt om datorspelsstudier rum mellan två av världens mest namnkunniga datorspelsforskare: Espen Aarseth från IT-universitetet i Köpenhamn och Henry Jenkins från MIT. Espen Aarseth etablerade sig 1997 genom sin bok *Cybertext: Perspectives on Ergodic Literature* som en ledande forskare på digitala texter. Henry Jenkins har genom en lång rad böcker om t.ex. datorspel och fänkultur kommit att bli en av världens mest framstående forskare på området. Det kan vara värt att nämna att den här debatten i efterhand fått stort internationellt genomslag. Den finns tillgänglig på internet (som direktuppspelad film) och bland annat använde professor Janet Murray, en av världens mest välrenommerade forskare kring digitalt berättande, debatten som en utgångspunkt för en keynotepresentation på den internationella konferensen DiGRA 2005.

Genom att det både bland talare och bland deltagare fanns representanter från ”tekniksidan” vidgades också diskussionen och analysen. Ett exempel på medverkan från detta håll är Erik Stolterman, som nyligen kommit ut med en ny medförfattad bok med titeln *Thoughtful Interaction Design: A Design Perspective on Information Technology* på MIT Press.

Bland de forskningsfrågor som berördes mer specifikt av talare fanns exempelvis

- ”Open source”-kultur – Magnus Bergquist
- Läsandet av onlinedagböcker – Lena Karlsson

- Teknikfilosofi - Erik Stolterman
- Immersiv historicitet i datorspel – Eva Kingsepp
- Humaniora och informationsteknik –Patrik Svensson
- ”Deltagandekultur” – Henry Jenkins

De kontakter som etablerades och utvecklades under konferensen har redan fått många praktiska effekter. Exempelvis blev Henry Jenkins, MIT, efter konferensen inbjuden till Blekinge tekniska högskola som distinguished visiting scholar (ett program som finansieras av RJ och Vinnova). I den sommarskola som arrangerades på Södertörns högskola i juni 2005 deltog Erik Stolterman liksom flera andra konferensdeltagare. Det här är exempel på kontaktskapande. Det kan också nämnas att Umeå universitet och Blekinge tekniska högskola efter konferensen samverkat kring två internationella besökare (Nathan Shedroff och Katherine Hayles). Vidare ledde kontakter vid konferensen till att en av Henry Jenkins studenter, Ravi Porushotma, bjöds in som keynototalare till ett stort nationellt symposium om språkutbildning och informationsteknik som anordnades i HUMlab i maj 2005 (finansierat av Nätuniversitetet).

Flera konkreta projektidéer diskuterades liksom strategisk nationell samverkan inom området. Möjligheterna till nordisk samverkan togs också upp. Beslut togs om att anordna en uppföljningskonferens på Blekinge tekniska högskola under 2007.

Disseminering

Förutom den informationsspridning som har gjorts via webbsida, HUMlabs engelskspråkiga blogg och olika typer av nätverk ledde konferensen också till två externt initierade dokumentationsinsatser.

Inom ramen för Umeå Center for Interaction Technologys välbesökta webbtidning skrevs tre artiklar med utgångspunkt i konferensen:

”Vägval för humaniora”

<http://www.ucit.umu.se/main.php?view=t/6/51/123>

”Inte bara titta utan också göra själv”

<http://www.ucit.umu.se/main.php?view=t/6/51/130>

”Nya medier utmanar boken”

<http://www.ucit.umu.se/main.php?view=t/6/51/122>

I tidskriften *Human IT* ägnades numret 8:2 (som kom ut i februari 2006) i hög grad åt konferensen:

”Editorial: Towards a Digital Humanities Base”

Mats Dahlström

<http://www.hb.se/bhs/ith/2-8/index.htm#Ledare>

“Acts of Reading Diary Weblogs” (refereebedomd artikel)

Lena Karlsson

<http://www.hb.se/bhs/ith/2-8/lk.pdf>

“Immersive Historicity in World War II Digital Games” (refereebedomd artikel)

Eva Kingsepp

<http://www.hb.se/bhs/ith/2-8/ek.pdf>

I Mats Dahlströms ledare beskrivs de vetenskapliga bidragen relativt utförligt. Dahlström noterar att inslaget av namnkunniga internationella deltagare var utmärkt men att det också möjligen gjorde att konferensen tappade lite av sin nationella karaktär och att dessa ”stora namn” tog upp en hel del plats. I sin helhet får konferensen i Dahlströms text ett mycket gott betyg. Det gäller även inslag av lite annorlunda karaktär:

The programme and events were varied both content-wise and format-wise, with e.g. art events breaking up the more traditional offers. Not least appreciated was an occasion where both students and researchers at HumLab presented posters and project demos, and where the conference attendants were given the opportunity to stroll between, interact with and play with recent technology stations. The sight of an elderly humanities professor turning to an eager 10 year old kid in front of a haptic interface reinforces the observation that we would do well to find more ways to technological insights by engaging and indeed playing with the technology.

Som nämndes tidigare har HUMlabs blogg utgjort en informationskanal. Ett tjugotal inlägg skrevs i anslutning till konferensen av forskare från HUMlab som medverkade i arrangemanget. Bland annat finns här reflektioner över de olika presentationerna, bilder och en inspelning av den didgeridoo-performance som Jim Barrett, doktorand i elektronisk litteratur och gatumusiker, genomförde på konferensmiddagen. Inspelningen finns att tillgå från <http://blog.humlab.umu.se/archives/RedText.mp3>.

Deltagare

Totalt 53 personer deltog i konferensen. 26 av deltagarna kom från Umeå universitet, 18 från övriga svenska högskolor och 9 var internationella deltagare. Många av de svenska deltagarna var seniora forskare inom sina områden, vilket berikade erfarenhetsutbytet och gav de unga forskarna värdefulla möjligheter till kontaktskapande. Även det förhållandevis omfattande internationella inslaget under konferensen bidrog stort till konferensen. Inte minst var det värdefullt för doktorander och yngre forskare att få möjlighet till samtal med nationella och internationella förgrundsgestalter. Se bilaga 2, Deltagare, för närmare detaljer.

Ekonomisk redovisning

Användning av bidraget från Riksbankens Jubileumsfond redovisas i Bilaga 3. Förutom detta bidrag utgick också 7500 kr i konferensbidrag från Umeå universitet. Resten av kostnaden belastade HUMlabs driftsbudget. Vi anhåller om att oförbrukade medel (1078 kr) får omföras för att täcka HUMlabs ospecificerade kostnader (telefonsamtal, papper, kopiering etc.).

Bilagor:

Bilaga 1: Program

Bilaga 2: Deltagarlista

Bilaga 3: Ekonomisk redovisning

Bilaga 4: Bilder från konferensen